

Ministry of European Integration
REPUBLIC OF SERBIA

#EY
ЗА ТЕБЕ

EU
PRO+

KVARTALNI IZVEŠTAJ O STATUSU REALIZACIJE

april - jun
2023. godine

(NACRT)

UNOPS

Implementing partner
in 99 cities and municipalities in Serbia

Opšti cilj:	Doprineti društveno-ekonomskom razvoju, prosperitetu i socijalnoj koheziji društva u Srbiji
Svrha:	Smanjiti društveno-ekonomske razlike u dva regiona u Srbiji
Budžet:	40 miliona EUR
Donator:	Evropska unija
Datum početka:	1. januar 2021. godine
Datum završetka:	30. jun 2024. godine
Područje programa:	Region Šumadije i Zapadne Srbije i Region Južne i Istočne Srbije
Implementacioni partner:	Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS)
Datum izveštaja:	31. jul 2023. godine
Period obuhvaćen izveštajem:	1. april – 30. jun 2023. godine
Izveštaj pripremio:	UNOPS

Skraćenice

OPP	Organizacija za podršku poslovanju
CLLD (eng.)	Lokalni razvoj koji vodi zajednica
PDP	Poziv za dostavljanje predloga projekata
OCD	Organizacija civilnog društva
DEU	Delegacija Evropske unije
EU	Evropska unija
APRR	Akcion plan za rodnu ravnopravnost
GAU (eng.)	Jedinica za administriranje bespovratnih sredstava
DU	Dobro upravljanje
GMT (eng.)	Tim za upravljanje bespovratnim sredstvima
GSA (eng.)	Ugovor o dodeli bespovratnih sredstava
HOC (eng.)	Šef Odeljenja za saradnju Delegacije EU
ITI	Integralne teritorijalne investicije
ISTD (eng.)	Integralni održivi teritorijalni razvoj
LAG	Lokalna akciona grupa
LSU	Lokalna samouprava
MRZBSP	Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja
MDULS	Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave
MP	Ministarstvo privrede
MoR	Memorandum o razumevanju
MEI	Ministarstvo za evropske integracije
UOP	Upravni odbor programa
RRA	Regionalna razvojna agencija
SKGO	Stalna konferencija gradova i opština
MSP	Mala i srednja preduzeća
SUD (eng.)	Održivi urbani razvoj
URBACT	Program mreže za urbani razvoj

SADRŽAJ

Skraćenice	2
1. REZIME	4
2. KVARTALNI IZVEŠTAJ O STATUSU REALIZACIJE	6
2.1 Pregled napretka u realizaciji projekta	6
2.1.1 Kontekst javnih politika i programa	6
2.1.2 Napredak u ostvarenju ciljeva	7
2.1.3 Rezultati i aktivnosti	8
2.2 Rukovođenje	13
2.2.1 Upravljanje	13
2.2.2 Koordinacija	13
2.2.3 Ljudski resursi	14
2.2.4 Nabavke i bespovratna sredstva	14
2.2.5. Finansije	14
3. RIZICI I OTVORENA PITANJA	15
4. KVALITET	16
5. ODRŽIVOST	16
6. MEĐUSEKTORSKE TEME: Dobro upravljanje, rodna ravnopravnost, socijalna inkluzija, zaštita životne sredine i klimatske promene i digitalizacija	17
7. KOMUNIKACIJE I VIDLJIVOST	18
8. STEČENE POUKE	19
9. SLEDEĆI IZVEŠTAJNI PERIOD	19
MLO – napredak u odnosu na pokazatelje	21
ANEKSI	25

1. REZIME

Tokom drugog tromesečja 2023. godine, **Program Evropske unije za lokalni razvoj – Program EU PRO Plus** ostvario je dalji napredak u pravcu društveno-ekonomskog razvoja dva ciljna regiona. Sa 15 projekata završenih tokom kvartala, što je ukupno 54 završena projekta, Program trenutno pruža podršku za 168 projekata koji se realizuju kroz modalitet dodele bespovratnih sredstava. Izvršenje budžeta prati dinamiku realizacije sa ukupnim dosadašnjim izvršenjem u iznosu od 17,86 miliona evra.

U okviru podrške **uspostavljanju integralnog i održivog pristupa teritorijalnom razvoju**, Program je nastavio aktivnosti na izgradnji kapaciteta organizovanjem prve od četiri planirane studijske posete za predstavnike lokalnih samouprava (LSU), regionalnih razvojnih agencija (RRA) i Ministarstva za evropske integracije (MEI). Učesnici su stekli uvid u najbolje prakse teritorijalnih projekata u Holandiji i Belgiji i sa ključnim akterima u ove dve zemlje razgovarali o metodologijama realizacije i izazovima.

Izgradnja kapaciteta na lokalnom i regionalnom nivou intenzivirana je sprovođenjem radionica o ciljevima i merama, javnih foruma za dvanaest teritorija i onlajn obuke o potencijalnim izvorima finansiranja. Ukupno 901 učesnik, od kojih 511 (ili 56%) žena, imao je koristi od ovih aktivnosti izgradnje kapaciteta tokom tromesečja.

U okviru nastojanja Programa da **podrži ekonomski razvoj**, tokom kvartala otvoreno je 80 novih radnih mesta, što je doprinelo ukupnom broju od 102 otvorena radna mesta u korisničkim preduzećima koja čine značajan napredak ka planiranom otvaranju 248 radnih mesta. Dajući doprinos ekonomskom rastu i povećanju konkurentnosti preduzeća, Program je do sada podržao ukupno 612 MSP, uključujući pomenutih 114 direktno podržanih i 498 podržanih kroz rad organizacija za podršku poslovanju (OPP). MSP podržana preko OPP-a imala su koristi od različitih aktivnosti koje su na kraju doprinele njihovoj većoj konkurentnosti: 82 MSP su imala koristi od aktivnosti izgradnje kapaciteta u vezi sa uvođenjem standarda, dok je njih 36 uvelo nove standarde koji će im otvoriti nove tržišne mogućnosti; 287 MSP je unapredilo svoje kapacitete u vezi s digitalizacijom što će povećati njihovu produktivnost; Ukupno je 114 MSP podržano u ozelenjavanju i uvođenju cirkularne ekonomije, od kojih je 25 dobilo solarne panele koji direktno doprinose ozelenjavanju njihovog poslovanja, 189 MSP je izgradilo svoje kapacitete u vezi s marketingom i internacionalizacijom, dok su 163 MSP unapredila svoja znanja i veštine u vezi s finansijskim instrumentima.

Program će svoj uticaj na ekonomski razvoj proširiti kroz podršku projektima poslovne infrastrukture koji bi trebalo da doprinesu stvaranju uslova za realizaciju industrijskih investicija od preko 450 miliona evra i u petogodišnjem periodu obezbede preko 4.500 novih radnih mesta građanima iz odabranih opština i okolnih teritorija. Pored toga, neke opštine dobiće podršku za povećanje svog turističkog potencijala kroz raznovrsnu ponudu u skladu s nacionalnim i lokalnim strategijama i planovima koji bi zauzvrat trebalo da generišu veći broj turista i doprinesu lokalnoj privredi. Dodatna podrška kroz Program biće dodeljena LSU koje u izradi tehničke dokumentacije u funkciji poslovne infrastrukture.

Kao doprinos **unapređenju socijalne infrastrukture i socijalne kohezije**, Program je nastavio da beleži opipljive rezultate. Jedanaest socijalnih usluga poboljšano je ili pokrenuto u deset LSU tokom ovog tromesečja, što je omogućilo poboljšanje kvaliteta života za najmanje 1.700 ljudi iz osetljivih i marginalizovanih grupa. Takođe, unapređeno je pružanje zdravstvenih usluga u jedanaest sela u Čičevcu i Čupriji kroz nabavku medicinske i IKT opreme, adaptaciju seoskih ambulanti i angažovanje zdravstvenih timova. Do sada je pristup zdravstvenim uslugama bio olakšan za preko 1.500 građana u seoskim područjima. Program je takođe promovisao obezbeđivanje integralne socijalne usluge u Tutinu, kroz međusektorsko partnerstvo javnih ustanova, a u Kragujevcu su napravljeni prvi koraci za integraciju dve usluge socijalne zaštite – hraniteljstva i usluge predaha smeštaja za decu sa smetnjama u razvoju.

Takođe, završetkom građevinskih radova na još devet lokalnih infrastrukturnih projekata, od ukupno 16 projekata sa završenim radovima, poboljšan je kvalitet usluga koje ove LSU pružaju građanima: u Ljuboviji,

Osečini i Zaječaru poboljšani su uslovi za boravak u vrtićima za 591 dete predškolskog uzrasta, kao i uslovi rada za 121 zaposlenog koji opslužuje ova tri vrtića; rekonstrukcijom Sportskog centra u Krupnju i Sportskog terena u Knjaževcu poboljšani su uslovi za sport i rekreaciju za preko 12.000 korisnika ove dve opštine; rekonstruisani Dom zdravlja u Raški doprineo je poboljšanju zdravstvenih usluga za preko 18.000 stanovnika; dok je rekonstruisani gradski centar u Bajinoj Bašti obezbedio pogodnosti za 23.000 stanovnika i prosečno 50.000 turista koji godišnje posećuju ovu opštinu; u Pirotu multifunkcionalni objekat prilagođen društvenim i kulturnim aktivnostima poboljšao je uslove života za 300 predstavnika mladih i 130 osoba sa invaliditetom.

Program je tokom ovog tromesečja proaktivno **upravljao rizicima i bavio se otvorenim pitanjima**. Uz brz tempo realizacije i 168 projekata koji se realizuju kroz modalitet dodele bespovratnih sredstava, najveći aktuelni izazov je blagovremeno ublažavanje rizika za svaki pojedinačni projekat i poštovanje zadatog vremenskog okvira. Nekoliko korisnika ima poteškoća sa obezbeđivanjem sufinansiranja, neki se suočavaju sa administrativnim izazovima u sprovođenju postupka nabavke, a nekima nedostaju kapaciteti za efikasno upravljanje procesima implementacije uz održavanje kvaliteta intervencija. Program je efikasno ublažio ove rizike kontinuiranim pružanjem tehničke pomoći, stalnim praćenjem i prisustvom na terenu, čestim posetama gradilištima i uključivanjem u ključne procese realizacije bespovratnih sredstava.

Pored toga, Program prati dešavanja u vezi sa posledicama obilnih padavina i poplava koje su izazvale velike štete na osnovnoj infrastrukturi, zbog kojih je 56 gradova i opština širom Srbije proglasilo vanredno stanje.

Na osnovu konsultacija i smernica od strane donatora i nacionalnog korisnika, Program je započeo pripremu amandmana kako bi se omogućilo produženje vremenskog roka i završetak aktivnosti. Nadalje, ključni izazov za Program je kontrola vremenskog okvira realizacije i obezbeđivanje uspešne realizacije predstojećeg poziva za dodelu bespovratnih sredstava za sprovođenje projekata proisteklih iz teritorijalnih strategija.

Održan je nivo **komunikacija i interesa javnosti** u vezi s Programom putem tradicionalnih i društvenih medija. Izdato je pet saopštenja za javnost u kojima je istaknut napredak lokalnih infrastrukturnih projekata, i uz dve posete na visokom nivou organizovane tokom ovog tromesečja, objavljeno je 380 medijskih izveštaja, od kojih je 125 (32%) u nacionalnim medijima. Program je takođe doprineo realizaciji nekoliko promotivnih kampanja i događaja koje je organizovala Delegacija EU, uključujući [EU nedelju mogućnosti](#) gde je bio istaknut rad programa EU PRO Plus. Uz to, u okviru kampanje DEU „Priče iz Srbije“ emitovane na Radio televiziji Srbije, promovisano je ukupno sedam projekata iz prethodnog programa EU PRO. Pored toga, u kampanju [Stalo nam je – bolji smo zajedno!](#) u kojoj su učestvovali ambasadori zemalja članica EU, promovisana su dva EU PRO i EU PRO Plus projekta.

U ovom izveštaju dati su pregled napretka i učinka, najnovije informacije o pitanjima vezanim za rukovođenje i koordinaciju, analiza pretpostavki i rizika, razmatranje pitanja kvaliteta i održivosti, uvid u ključne ostvarene rezultate za naredni izveštajni period i stečene pouke. U nekoliko aneksa predstavljene su detaljnije informacije o određenim konkretnim aktivnostima koje je Program sproveo.

2. KVARTALNI IZVEŠTAJ O STATUSU REALIZACIJE

2.1 Pregled napretka u realizaciji projekta

2.1.1 Kontekst javnih politika i programa

Republika Srbija je 30. juna potpisala Sporazum sa Evropskom unijom o učešću Srbije u [Programu Digitalna Evropa](#) za period do 2027. godine. Na osnovu tog sporazuma, pravna i fizička lica s prebivalištem ili sedištem u Srbiji moći će da konkurišu kod EU za finansiranje projekata i biće ravnopravni sa učesnicima iz punopravnih članica EU u dodeli bespovratnih sredstava iz EU fondova u oblasti digitalizacije. Vrednost Programa Digitalna Evropa je 7,5 milijardi evra. Kako teritorijalne strategije podržane Programom imaju definisane ciljeve u skladu s Kohezionom politikom EU 2021/2027, mogućnosti finansiranja inicijativa iz teritorijalnih strategija biće dodatno proširene.

Ministarstvo zaštite životne sredine objavilo je [Javni poziv za učešće javnosti u procesu konsultacija u vezi sa izradom Programa prilagođavanja na izmenjene klimatske uslove sa Akcionim planom](#). Program ima za cilj da obezbedi kapacitete za unapređenje pravovremenog informisanja javnosti o vremenskim i klimatskim uslovima i klimatskim nepogodama radi povećanja spremnosti pojedinaca, preduzetnika i poslodavaca. Istovremeno, Program omogućava sprovođenje mera prilagođavanja na izmenjene klimatske uslove koje su identifikovane kao najhitnije kako bi se sprečilo višestruko povećanje šteta i gubitaka usled klimatskih promena. Program takođe obezbeđuje sprovođenje intervencija koje se odnose na direktnu odbranu od klimatskih nepogoda čije uticaje nije moguće ublažiti, sprovođenje mera koje omogućavaju pokretanje i održavanje procesa prilagođavanja na održiv način u budućnosti, kao i sprovođenje mera koje omogućavaju brzu primenu novih naučnih saznanja u procesu prilagođavanja. U kontekstu EU PRO Plus programa, tri mere 1, 20 i 21 direktno se odnose na urbana područja i aktivnosti koje se odnose na podršku u procesu razvoja teritorijalnih strategija.

U aprilu 2023. Vlada Republike Srbije [donela je odluku o formiranju Saveta za rodnu ravnopravnost](#) (RR) kao savetodavnog tela koje će podržati sprovođenje Strategije za rodnu ravnopravnost i koje će predstavljati članovi relevantnih javnih institucija i civilnog društva. Teme kojima će se Savet baviti su osnaživanje rodno osetljivih kategorija stanovništva primenom odgovarajućih mera, izgradnja i unapređenje kapaciteta institucija za sprovođenje politike RR i podizanje svesti javnosti o pitanjima RR.

U junu 2023, Fond za inovacionu delatnost objavio je [Program ranog razvoja](#) namenjen mladim preduzećima koja se bave razvojem tehnoloških inovacija s jasnom tržišnom potražnjom. Rok za prijavu je 15. septembar 2023. Bespovratna sredstva iznose do 120.000 evra, a ukupna raspoloživa sredstva su 10 miliona evra.

U ovom tromesečju objavljeno je nekoliko javnih poziva koji su usmereni na unapređenje socijalnih usluga i promociju integralnog pristupa, s posebnim fokusom na jačanje sistema i usluga socijalne zaštite na lokalnom nivou. [Program PRO¹ objavio je četiri Poziva](#) za pružanje tehničke podrške, izgradnju kapaciteta i bespovratna sredstva za OCD i LSU iz 99 opština koje odgovaraju oblasti nadležnosti programa EU PRO Plus. [Stalna konferencija gradova i opština \(SKGO\) u okviru projekta koji finansira EU objavila je Poziv za unapređenje socijalne zaštite na lokalnom nivou](#), u cilju doprinosa jačanju zakonskih, finansijskih i institucionalnih mehanizama za održivo planiranje i sprovođenje usluga socijalne zaštite. Svi pozivi su zatvoreni tokom juna 2023.

Kabinet ministra za ravnomerni regionalni razvoj objavio je, 12. aprila 2023. godine, [javni poziv](#) za projekte od značaja za unapređenje regionalnog rasta u Republici Srbiji. Za realizaciju je izdvojen ukupan iznos od 325.100.000 dinara, od čega je 85.100.000 dinara namenjeno za sufinansiranje razvojnih dokumenata za

¹ Zajednička intervencija UN koju finansira švajcarska vlada
www.euproplus.org.rs

regionalni razvoj i 240.000.000 dinara za sufinansiranje projekata od značaja za regionalni razvoj u regionalnim područjima i lokalnoj samoupravi. [Rezultat](#) su objavljeni 30. maja 2023. godine, sa 31 projektom odobrenim za finansiranje.

[Odluka Ministarstva privrede o dodeli](#) i korišćenju sredstava za podršku unapređenju poslovne infrastrukture za 2023. godinu objavljena je 30. marta 2023. godine. Odobren je 21 projekat za finansiranje u vrednosti od 790.654.713,35 dinara. Nakon odluke da Poziv objavljuju dva puta godišnje, Ministarstvo privrede je 26. juna 2023. godine ponovo objavilo još jedan [Javni poziv za projekte poslovne infrastrukture](#) usmeren na dve mere: 1. Infrastrukturno opremanje industrijskih zona i 2. Unapređenje infrastrukture kako bi se olakšao turistički razvoj i razvoj ostalih poslovnih aktivnosti. Poziv će upotpuniti napore Programa za podsticanje privrede u nerazvijenim regionima u Srbiji.

Započeta je realizacija [Projekta razvoja lokalne infrastrukture i institucionalnog jačanja lokalnih samouprava u Republici Srbiji \(eng. LIID\)](#), sa ciljem da se unaprede kapaciteti svih 145 lokalnih samouprava u Srbiji. Projekat sufinansira Svetska banka (SB), s vrednošću investicije od 265,2 miliona evra (300 miliona dolara), uz podršku [Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture](#). Ministarstvo građevinarstva počelo je potpisivanje Okvirnih sporazuma sa LSU.

Prvi poziv za koncepte projekata u okviru Teritorijalne strategije [Interreg-IPA programa prekogranične saradnje Bugarska-Srbija](#) pokrenut je 15. juna 2023. sa ukupnim budžetom od 8.529.412 evra. Poziv je otvoren za predloge projekata koji doprinose postizanju Specifičnog cilja 2 „Jačanje regionalne konkurentnosti, s fokusom na turizam“.

Fokus prvog Poziva zasniva se na sledećim oblastima intervencije: razvoj novih integralnih regionalnih turističkih proizvoda; restauracija, očuvanje i izlaganje lokaliteta kulturnog nasleđa; jačanje veza između prirodnih i kulturnih lokaliteta, uključujući kroz unapređenje biciklističke mreže, putne infrastrukture, infrastrukture graničnih prelaza. Rok za podnošenje koncepata je 15. avgust 2023. godine.

Usled poplava u maju i junu 2023. godine, u 56 gradova i opština proglašeno je vanredno stanje. Nakon prikupljanja podataka u svakoj pogođenoj opštini sačinjeni su izveštaji o proceni štete. Članovi timova za realizaciju bespovratnih sredstava bili su uključeni u izradu procena koje su uticale na sprovođenje lokalnih infrastrukturnih projekata u pogođenim opštinama.

2.1.2 Napredak u ostvarenju ciljeva

Prema [Anketi o radnoj snazi za prvo tromesečje 2023.](#) koju je u junu 2023. godine objavio Republički zavod za statistiku, a u kojoj se poredi dinamika tržišta rada u prvom tromesečju 2023. godine s poslednjim tromesečjem 2022. godine, broj zaposlenih povećan je za 19.100, dok je stopa zaposlenosti povećana za 0,5 pp u odnosu na četvrto tromesečje 2022. Istovremeno je broj nezaposlenih povećan za 25.200, pa je stopa nezaposlenosti porasla za 0,7 pp. Stopa zaposlenosti nešto je viša u Regionu Šumadije i Zapadne Srbije (0,2 pp), dok je u Regionu Južne i Istočne Srbije niža za 0,1 pp u odnosu na poslednje tromesečje 2022.

Program je tokom tromesečja ostvario dalji napredak u pravcu socio-ekonomskog razvoja dva ciljna regiona. Utvrđen je strateški okvir za 12 ciljnih teritorija koje su u procesu izrade teritorijalnih strategija, koji će služiti za definisanje prioriternih oblasti intervencije kao ključnog teritorijalnog fokusa strategija. Teritorijalni fokus će ciljnim teritorijama omogućiti da kombinuju različite izvore finansiranja u oblastima unutar svoje teritorije i da maksimiziraju efekte u razvojnoj transformaciji svojih gradskih područja.

Kao rezultat podrške kroz dodelu bespovratnih sredstava MMP, tokom ovog tromesečja otvoreno je 80 novih radnih mesta, što čini ukupno 102 nova radna mesta do sada, od kojih su na 64 nova radna mesta zaposlene žene. Očekuje se da će biti otvoreno oko 250 novih radnih mesta kao rezultat 114 aktivnih projekata putem kojih su bespovratnih sredstava dodeljena MMP. Ukupno 262 MSP imala su koristi od projekata OPP realizovanih u ovom tromesečju, što čini ukupno 498 korisničkih MSP kao rezultat ove www.euproplus.org.rs

aktivnosti. Podrška je obuhvatala nabavku nove opreme, uvođenje standarda, mentorstvo i obuku u oblasti digitalizacije, izvora finansiranja, ozelenjavanja MSP i cirkularne ekonomije. Više od dve hiljade ljudi imalo je koristi od aktivnosti društveno odgovornog poslovanja koje je sproveo 26 korisnika bespovratnih sredstava MMP.

Podrška Programa unapređenju socijalnih usluga prvenstveno kroz međusektorsko partnerstvo napreduje. Do sada je pokrenuto i/ili unapređeno ukupno 17 socijalnih usluga u 16 LSU, što omogućava bolji pristup uslugama obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite za ugrožene građane, istovremeno promovišući integralne i inovativne socijalne usluge.

Završeni Poziv za poslovnu infrastrukturu trebalo bi da stvori uslove za ulaganja od preko 450 miliona EUR u industriju i turizam i da otvori nova radna mesta za više od 4.500 ljudi.

Tokom drugog tromesečja, broj LSU koje su završile građevinske radove u okviru lokalnih infrastrukturnih projekata porastao je na 16, s obzirom da je još devet LSU završilo unapređenje infrastrukture u oblasti obrazovanja, kulture, zdravstva i sporta u Boljevcu, Raški, Pirotu, Ljuboviji, Zaječaru, Krupnju, Osečini, Knjaževcu i Bajinoj Bašti, čime su stvoreni bolji uslovi za preko 72.000 direktnih korisnika. Takođe, među pet dodatno podržanih LSU, koje bi trebalo da unaprede život 58.000 građana, četiri napreduju po planu, dok je Program zabeležio nezatno kašnjenje u realizaciji projekta u Bujanovcu.

2.1.3 Rezultati i aktivnosti

Rezultat 1: Poboljšano planiranje razvoja u ciljnim opštinama i uvođenje koncepta ITI

Program je nastavio aktivnosti na uvođenju koncepta teritorijalnog razvoja kroz svoje aktivnosti izgradnje kapaciteta na svim nivoima vlasti. Tokom aprila 2023. godine, Program je organizovao prvu od četiri planirane studijske posete. U studijskoj poseti Belgiji i Holandiji², učestvovali su predstavnici Ministarstva za evropske integracije (MEI), predstavnici dva najveća podržana gradska područja – teritorije ITI Niša i Kragujevca i dve regionalne razvojne agencije.

Na lokalnom i regionalnom nivou, proces izrade sedam strategija održivog urbanog razvoja (eng. SUD) i pet strategija integralnih teritorijalnih investicija (ITI) ušao je u završnu fazu. Za svih dvanaest strategija, strateška faza je skoro završena, definisani su ciljevi i mere, kao i indikativna lista projektnih ideja. Program je takođe izradio Atlas teritorijalnih inovacija³, kao pomoćno sredstvo za predstojeći pilot plan bespovratnih sredstava za projekte predviđene teritorijalnim strategijama, ali i za realizaciju budućih strategija. Atlas je sveobuhvatna zbirka projekata koji za cilj imaju promovisanje teritorijalnog razvoja u gradskim i teritorijalnim područjima. On prikazuje različite primere iz cele Evrope, prokazujući inicijative koje imaju za cilj transformaciju, obnavljanje i povezivanje gradskih i seoskih područja.

Program je takođe proširio svoj domet uz ukupno 1.375 pojedinaca sa lokalnog i regionalnog nivoa koji su imali koristi od dosadašnjih aktivnosti izgradnje kapaciteta, zajedno sa 29 predstavnika nacionalnih institucija.

Aktivnost 1.1 Jačanje nacionalnih kapaciteta za uvođenje integralnog teritorijalnog razvoja

Program je organizovao prvu studijsku posetu Belgiji i Holandiji⁴ za MEI, regionalne razvojne agencije (REDASP iz Kragujevca i RRA Jug iz Niša) i predstavnike teritorija ITI Kragujevca i Niša. Poseta je organizovana od 24. do 28. aprila 2023. godine. Učesnici studijske posete posetili su pet gradova, sastali se s tri Upravljačka tela, posetili pet lokacija, učestvovali u četiri pešačke ture po određenim gradskim područjima koja su predmet rekonstrukcije, posetili tri institucije za urbanistički razvoj i jedno odeljenje Evropske komisije. Imali su priliku da se upoznaju sa aspektima upravljanja i primene mehanizama SUD i ITI.

² Izveštaj o studijskoj poseti Belgiji i Holandiji može se naći u Aneksu I, Prilog 1

³ Atlas teritorijalnih inovacija može se naći u Aneksu I, Prilog 2

⁴ Izveštaj o studijskoj poseti Belgiji i Holandiji može se naći u Aneksu I, Prilog 1, Evaluacija studijske posete može se naći u Aneksu I, Prilog 1

Studijska poseta Grčkoj⁵ organizovana samo za MEI pomera se za prvu nedelju jula 2023, umesto prvobitno planiranog novembra 2023. Planirani su sastanci s grčkim Ministarstvom za razvoj i investicije, kao i upravljačkim i posredničkim telima.

Program je osmislio i koncept studijske posete Italiji⁶, koji je zakazan za prvu nedelju septembra 2023.

Aktivnost 1.2 Unapređenje kapaciteta opština i regionalnih razvojnih agencija za uvođenje koncepta integralnog teritorijalnog planiranja

Pružanje tehničke podrške razvoju teritorijalnih strategija ušlo je u ključnu fazu, sa završenim ključnim aktivnostima izgradnje kapaciteta u vezi s Modulom II (proces razvoja strategije) i započetim aktivnostima u vezi s Modulom III (realizacija strategije).

Pored aktivnosti na izgradnji kapaciteta, preveden je [Priručnik za strategije održivog razvoja](#) Zajedničkog istraživačkog centra EU (JRC) i njegova finalizacija čeka odobrenje JRC-a.

Tokom aprila 2023. godine, Program je organizovao radionice o ciljevima i merama⁷ uključujući obuku za dvanaest teritorija, sa ciljem da se definišu strateški ciljevi i mere u okviru teritorijalnih strategija. Prisustvovalo je ukupno 330 učesnika, od kojih su 188 ili 57% bile žene. Pored predstavnika 29 LSU i devet RRA uključenih u proces izrade teritorijalne strategije, radionicama su prisustvovali i predstavnici četiri LSU (Krupanj, Vladimirci, Vrnjačka Banja, Aleksandrovac) koje ne dobijaju direktnu tehničku podršku u izradi teritorijalnih strategija.

Tokom maja i juna 2023, organizovane su javni forumi za jedanaest teritorija⁸. Javni forumi osmišljeni su u svrhe javnih konsultacija i uključuju dečje umetničko takmičenje, „World Cafe“ i vežbu vizionarstva, omogućavajući učesnicima svih uzrasta da svojim idejama doprinesu razvoju strategije. Ukupno je bilo prisutno 499 učesnika, od kojih su 275 bile žene, uključujući 27 LSU, sedam RRA i jednu nacionalnu instituciju.

Onlajn obuka o potencijalnim izvorima finansiranja⁹ za teritorijalne strategije održana je u junu 2023. godine. Obuku su pohađala 72 polaznika, od kojih su 48 ili 66,7% bile žene.

Do kraja juna 2023. godine, ukupno je 1.375 zainteresovanih strana imalo koristi od aktivnosti izgradnje kapaciteta, od kojih su 717 (52,1%) bile žene.

Aktivnost 1.3 Sprovođenje aktivnosti koje doprinose društveno-ekonomskom rastu, predviđenih strategijama integralnog teritorijalnog planiranja

Razvijen je ukupan pristup sa skupom preliminarnih kriterijuma za pilot shemu dodele bespovratnih sredstava za projekte koji proizilaze iz teritorijalnih strategija koji je i predstavljen MEI i Delegaciji EU u aprilu 2023. U izradi je prvi nacrt Poziva koji će prema planu biti predstavljen MEI i DEU u julu 2023. Pored toga, Program je takođe izradio Atlas teritorijalnih inovacija¹⁰, kao pomoćno sredstvo za predstojeću pilot shemu dodele bespovratnih sredstava za projekte predviđene teritorijalnim strategijama, ali i za primenu budućih strategija.

Rezultat 2: Unapređeni ekonomski rast u ciljnim opštinama

Odobreni projekti po Pozivu za projekte poslovne infrastrukture trebalo bi da doprinesu stvaranju uslova za realizaciju investicija u industriju od preko 450 miliona evra i u petogodišnjem periodu obezbede preko 4.500 novih radnih mesta građanima iz opština kojima budu dodeljena sredstva kao i okolnih teritorija. Pored toga, neke opštine će dobiti podršku u povećanju svog turističkog potencijala kroz raznovrsnu ponudu u skladu s nacionalnim i lokalnim strategijama i planovima koji bi zauzvrat trebalo da povećaju

⁵ Pregled studijske posete može se naći u Aneksu I, Prilog 3

⁶ Koncept studijske posete može se naći u Aneksu I, Prilog 4

⁷ Izveštaj s radionice o ciljevima i merama može se naći u Aneksu I, Prilog 5

⁸ Javna tribina u Loznicima biće uključena u predstojeću radionicu o prioritarnim oblastima intervencije zbog teškoća u organizaciji izazvanih smenom koordinatora radne grupe

⁹ Izveštaj sa obuke o potencijalnim izvorima finansiranja može se naći u Aneksu I, Prilog 6

¹⁰ Atlas teritorijalnih inovacija može se naći u Aneksu I, Prilog II

broj turista i doprinesu lokalnoj privredi. Dodatna podrška kroz Program biće dodeljena LSU za izradu tehničke dokumentacije u funkciji poslovne infrastrukture.

U okviru dva paketa bespovratnih sredstava za unapređenje konkurentnosti MSP koje su u procesu realizacije, bespovratna sredstava za organizacije za podršku poslovanju (OPP) i bespovratna sredstava za nabavku opreme i uvođenje usluga za preduzetnike, mikro i mala preduzeća podržano je ukupno 612 MSP, odnosno 498 MSP paketima iz prve grupe i 114 paketima iz druge grupe. Kroz direktnu podršku MMP za nabavku nove opreme do sada su otvorena 102 nova radna mesta od kojih su na 64 (ili 62,7%) zaposlene žene, a očekuje se da do kraja godine kroz ovu podršku bude otvoreno ukupno 248 novih radnih mesta.

Aktivnost 2.1 Razvoj poslovne infrastrukture i usluga vezanih za poslovanje na lokalnom nivou

Evaluacija kompletnih predloga projekata dostavljenih na Poziv za projekte poslovne infrastrukture završena je u prethodnom tromesečju, što je rezultiralo podnošenjem 18 preporučenih i 6 projekata na rezervnoj listi Upravnom odboru programa na odobrenje, putem elektronskog glasanja. Proces elektronskog glasanja trebalo bi da bude završen do 7. jula, dok se planirani početak dodele ugovora o dodeli bespovratnih sredstava (eng. GSA) očekuje 10. jula, nakon odobrenja Upravnog odbora programa.

Aktivnost 2.2 Povećanje konkurentnosti i održivosti preduzeća koje doprinosi ekonomskoj stabilnosti lokalnih zajednica

U okviru Javnog poziva za dostavljanje predloga projekata za nabavku opreme i uvođenje usluga za preduzetnike, mikro i mala preduzeća, dva od 116 MMP korisnika kojima su dodeljena bespovratna sredstava odustala su od ugovora o dodeli bespovratnih sredstava zbog smanjenja poslovnih aktivnosti i povećanja cena opreme. Program je organizovao kontinuirano praćenje i podršku realizaciji bespovratnih sredstava za preostalih 114 korisnika. Ukupno 93 MMP završila su procese nabavke od kojih je 28 dobilo opremu. Preostalo 21 MMP u procesu je nabavke nove opreme i usluga. Dvadeset šest MMP završilo je aktivnosti korporativne društvene odgovornosti uključujući finansijsku podršku, proizvode i usluge deci i ugroženim grupama, osobama sa invaliditetom i izbeglicama, kao i donacije školama, bolnicama i sportskim klubovima sa više od dve hiljade krajnjih korisnika.

U izveštajnom periodu, šest korisnika bespovratnih sredstava OPP završilo je projektne aktivnosti, dok je rok za jedan preostali projekat koji realizuje Centar za inovativno omladinsko preduzetništvo – Startup centar produžen do kraja jula 2023. godine. U ovom tromesečju Udruženje ugostiteljskih i turističkih poslenika Niš finaliziralo je zaštitu novog zaštitnog znaka „Zalogaj juga” u Međunarodnom zavodu za intelektualnu svojinu. Regionalna privredna komora Moravičkog i Raškog okruga završila je izradu idejnih tehničkih koncepata fotonaponskih elektrana za 22 MSP. Regionalna agencija za prostorni i ekonomski razvoj Raškog i Moravičkog okruga podržala je 21 MSP da postane deo Vojvođanskog metalnog klastera. Poslovno udruženje poslodavaca „Unija Čačak 2000” završilo je aktivnosti na realizaciji i sertifikaciji HACCP sistema u odabranih 5 MSP. Centar za inovativno omladinsko preduzetništvo – Startup centar pokrenuo je Inovacionu školu. Tokom ovog tromesečja, organizovano je deset predavanja i jedna radionica na teme: Ekosistem inovacije, Predstavljanje programa, Preduzetnički način razmišljanja, Definisanje problema i izazova, Lean metodologija, Predstavljanje poslovnog modela, KPU u startapima, Monetizacija i komercijalizacija, Analiza tržišta, tržišna strategija i promocija. Trideset timova sa inovativnim idejama je povezano s mentorima i započele su mentorske sesije. RRA Jug razvila je 10 cirkularnih rešenja za 10 MSP koje učestvuju u projektu. Pored toga, pripremljena je finansijska analiza za 21 MMSP koje je učestvovalo u aktivnostima obuke. Rešenja su prikazana na onlajn na platformi Zoom Event 19. aprila 2023. [Događaj povodom zatvaranja projekta i aktivnost korporativne društvene odgovornosti](#) održani su u Osnovnoj školi „Jastrebački partizani” u opštini Merošina 19. aprila 2023.

U saradnji sa Ministarstvom privrede, Nacionalnom službom za zapošljavanje i Ministarstvom turizma i omladine pripremljen je Javni poziv za dostavljanje predloga projekata podrške ženama i mladima početnicama/ima u poslovanju. Urađena je analiza mogućnosti fokusiranja obima kako bi se postigao što ciljaniji uticaj ove podrške. Poziv je poslat članovima Upravnog odbora programa na odobrenje.

Rezultat 3: Poboljšana socijalna infrastruktura i socijalna kohezija u ciljnim opštinama

Svih 37 lokalnih infrastrukturnih projekata koji se realizuju doprinose poboljšanju funkcionisanja obrazovnih, kulturnih, sportskih i zdravstvenih ustanova i ustanova socijalne zaštite, komunalne infrastrukture i funkcionisanja javnih ustanova čime se poboljšava život za oko 248.000 korisnika.

Tokom izveštajnog perioda završeni su građevinski radovi u okviru devet projekata, a ostalo je da se sprovedu meke mere prilagođene poboljšanju usluga u novoizgrađenim ili rekonstruisanim prostorijama. Završetkom radova u Ljuboviji, Osečini i Zaječaru poboljšani su uslovi za dnevni boravak za 591 dete predškolskog uzrasta, dok su za 121 zaposlenog koji opslužuje ova tri vrtića poboljšani uslovi za rad.

Rekonstrukcijom Sportskog centra u Krupnju i Sportskog terena u Knjaževcu poboljšani su uslovi za sport i rekreaciju za više od 12.000 korisnika ove dve opštine. Unapređenim kapacitetima za povećanje sportskog turizma u ovim LSU, prevashodno olakšavanjem pripremnih aktivnosti različitih sportskih klubova, stvorio bi se dodatni prihod za lokalne zajednice.

Završetak rekonstrukcije Doma zdravlja u Raški doprineo je unapređenju zdravstvenih usluga za više od 18.000 stanovnika Raške. Pružaće se bolje usluge kroz unapređenje infrastrukturnih objekata i bolju opremljenost Doma zdravlja, što će rezultirati ukupnim poboljšanjem zdravstvenih usluga za pacijente koji boluju od produženog kovida i opštu populaciju.

Takođe, završetkom infrastrukturnih radova na uređenju gradskog centra Bajine Bašte i uspostavljanjem pešačke zone poboljšani su uslovi za više od 23.000 stanovnika Bajine Bašte i skoro 50.000 turista koji godišnje posete Bajinu Baštu. Završetkom vodovodne mreže u Boljevcu poboljšano je vodosnabdevanje za 1.563 stanovnika sela Podgorac, dok su, adaptacijom opštinske zgrade u Pirotu u multifunkcionalni objekat za različite manifestacije i unapređenje društveno-kulturnog života, poboljšani uslovi života za 300 predstavnika mladih i 130 osoba sa invaliditetom.

Program je nastavio sa aktivnostima podrške jačanju socijalnih usluga, beležeći dalje rezultate. Pored ranije započetih i unapređenih usluga, u deset LSU, uključujući Prijepolje, Čičevac, Čupriju, Niš, Bojnik, Lebane, Čajetinu, Bor, Veliku Planu i Leskovac, započeto je i/ili unapređeno jedanaest novih usluga i angažovano 13 novih profesionalaca, što omogućava poboljšanje kvaliteta života za najmanje 1.700 ljudi iz osetljivih i marginalizovanih grupa. Na primer, usluga ličnog pratioca deteta prvi put je pokrenuta u Bojniku i Lebanu i pruža se za petoro dece sa smetnjama u razvoju, što im omogućava bolji pristup obrazovanju. U Centru za socijalni rad u Nišu kroz javno-civilno partnerstvo osnovana je inovativna usluga za forenzički intervju s detetom. U okviru projekta, usluga je pružena za četvoro dece koja su žrtve nasilja, čime je sprečena njihova sekundarna traumatizacija na sudu. Štaviše, vodeća OCD uspostavila je uslugu podrške porodici u svojim prostorijama, koja je do sada omogućila psihološku podršku za jedanaest porodica i deset osoba iz osetljivih grupa. Kapaciteti dva Dnevna centra za decu i mlade s problemima u ponašanju u Prijepolju i Boru jačaju se nabavkom tehničke opreme i pokretanjem programa psiho-socijalne podrške za korisnike. Očekuje se da će od njih imati koristi najmanje 100 dece i mladih s problemima u ponašanju, kao i njihove porodice.

Kada je reč o zdravstvenim uslugama, unapređeno je pružanje zdravstvenih usluga u jedanaest sela u Čičevcu i Čupriji kroz nabavku medicinske i IKT opreme, adaptaciju seoskih ambulanti i angažovanje medicinskih ekipa. Do sada je pristup zdravstvenim uslugama bio olakšan za preko 1.500 građana u seoskim područjima. Inovativne neurofidbek usluge za decu i odrasle sa smetnjama u razvoju pilotiraju se u Velikoj Plani i Leskovcu, a namenjene su regulisanju i rešavanju različitih problema mentalnog zdravlja. Takođe, sada se pruža psihološka podrška OSI u Čajetini i Kragujevcu.

Štaviše, nekoliko projekata socijalne kohezije promovise integralne socijalne usluge. U Tutinu, kroz međusektorsko partnerstvo javnih institucija, projekat je omogućio integralno pružanje usluga socijalne i zdravstvene zaštite za 12 starijih korisnika usluge kućne nege. U Kragujevcu se prave prvi koraci u

integraciji dve usluge socijalne zaštite – hraniteljstva i usluge predah smeštaja za decu sa smetnjama u razvoju.

Aktivnost 3.1 Razvoj i unapređenje infrastrukture koja doprinosi poboljšanom kvalitetu života

U izveštajnom periodu završeni su građevinski radovi na projekata lokalne infrastrukture u Ljuboviji, Osečini, Krupnju, Bajinoj Bašti, Zaječaru, Raški, Knjaževcu, Boljevcu i Pirotu. Meke komponente ovih bespovratnih sredstava tek treba da se sprovedu i one variraju od pripreme relevantnih strateških dokumenata kao što su Priprema plana razvoja u Osečini ili Plana razvoja sporta u Krupnju do organizovanja raznih manifestacija, kako stoji u planu opštine Bajina Bašta.

U prethodnom kvartalu Program je prikupio, verifikovao i obradio prvu tranšu za pet novopotpisanih bespovratnih sredstava u Leskovcu, Ražnju, Boljevcu, Svilajncu i Bujanovcu, pri čemu je poslednja jedina LSU koja tek treba da pokrene postupak javne nabavke. Uz to procesuirala se i druga rata sredstava na namenske podračune opština Raška, Ljubovija, Bajina Bašta, Zaječar, Piroto, uz rebalans budžeta za Rašku i Ljuboviju.

Javne nabavke po bespovratnim sredstvima za projekte u Nišu i Sjenici uspešno su završene, a ugovori za radove za oba granta potpisani su u prethodnom tromesečju, što znači da program trenutno ima 16 aktivnih gradilišta, sa izgledima da ih u bliskoj budućnosti bude još četiri, tj. očekuje se da će uskoro biti završeni postupci javnih nabavki za novopotpisane ugovore o bespovratnim sredstvima.

Svi relevantni projektni podaci i dokumentacija prikupljaju se i čuvaju u alatu za praćenje u kome se može lako pratiti napredak aktivnosti dok korisnici bespovratnih sredstava podnose mesečne izveštaje o napretku. Redovne posete Programa praćene su fotodokumentacijom koja se redovno šalje kolegama zaduženim za komunikaciju, što omogućava organizovanje adekvatnog medijskog izveštavanja kao što su saopštenja za javnost, objave na društvenim medijima itd.

Aktivnost 3.2 Podrška javnim institucijama, uključujući institucije socijalne zaštite, da unaprede socijalne usluge i pripremljenost za vanredne situacije

U toku je dvadeset projekata jačanja usluga socijalne zaštite koji omogućavaju bolji pristup uslugama zdravstvene i socijalne zaštite za ugrožene i marginalizovane građane.

Većina dobitnika bespovratnih sredstava završila je procedure nabavke i započela realizaciju planiranih usluga socijalne zaštite ili su spremni za njihovo pokretanje. Štaviše, sprovedli su različite aktivnosti izgradnje kapaciteta koje uključuju različite lokalne aktere kako bi pokrenuli i doprineli održivosti i kvalitetu usluga. Na devet različitih obuka koje su realizovane u okviru pet projekata učestvovalo je ukupno 68 ljudi.

U Čajetini je udruženje za rad sa osobama sa invaliditetom (OSI) sprovelo obuku za jačanje kapaciteta 15 mladih volontera za uključivanje u rad sa vršnjacima sa invaliditetom. Takođe, započeli su izradu Protokola za pružanje podrške OSI u kriznim situacijama kroz organizovanje aktivnosti obuke sa deset lokalnih aktera. U Kragujevcu je unapređena služba personalnog asistenta za OSI kroz realizaciju akreditovane obuke za 15 novih personalnih asistenata što će omogućiti dalje širenje usluge. U Leskovcu i Velikoj Plani započete su usluge neurofidbek terapije za decu i odrasle sa smetnjama u razvoju nakon završenih specijalizovanih aktivnosti obuke deset stručnjaka. U Zaječaru su organizovane dve obuke za 18 osoba koje će omogućiti uspostavljanje inovativne terenske službe u narednom periodu.

Ženska inicijativa iz Trstenika potpisala je memorandume o razumevanju s dva licencirana pružaoca usluge kućne nege starijih lica u Brusu i Prijepolju, kao preduslov za pilotiranje inovativnog unapređenja ove usluge kroz uvođenje komunikacione opreme zasnovane na praćenju sistema panik tastera. Prvobitno je bilo planirano da se ove usluge, osim u Trsteniku, uvedu i u opštinama Sokobanja i Paraćin, ali je zbog promene lokalnih pružalaca usluga dobitnik bespovratnih sredstava uspostavio nova partnerstva.

Pružanje usluge podrške porodici u Novom Pazaru kroz građansko-javno partnerstvo moralo je privremeno

biti smešteno u prostorije partnerske OCD, Udruženja psihologa, s obzirom na to da se kancelarije Centra za socijalni rad trenutno renoviraju. Služba je do sada preko psihologa i socijalnih radnika pružila pomoć za preko 50 korisnika.

Morala su se ponoviti dva postupka nabavke za unapređenje usluge pomoći u kući u Babušnici i za pilotiranje ličnog pratioca dečje službe u Bojniku i Lebanu, s obzirom na nedovoljan broj ponuda koje su takođe premašile predviđena sredstva. Produženi proces nabavke zahtevaće produženje oba projekta.

Problem s projektom koji realizuje Bela Palanka se nastavio, što je izazvalo značajne probleme i kašnjenja u realizaciji projekta. Do sada je dobitnik bespovratnih sredstava dao jednu trećinu svog doprinosa. LSU je u nepovoljnoj finansijskoj situaciji koja je rezultirala nenamenskim korišćenjem sredstava iz projekta lokalne infrastrukture. Program razmatra dve opcije - reprogramiranje isplate tranši ili raskid granta, što će zavistiti od povraćaja sredstava za projekat LI.

Tokom drugog tromesečja, obrađena su tri izveštaja o međuciljevima, a nakon čega je izvršen prenos druge tranše i obavljena su tri rebalansa budžeta i dva produženja roka.

Aktivnost 3.3 Podrška aktivnostima vezanim za sprečavanje prevencije i suzbijanje pandemije kovida-19

Ova aktivnost je završena u ranijim izveštajnim periodima.

2.2 Rukovođenje

2.2.1 Upravljanje

Program je tokom tromesečja organizovao pripremni sastanak Upravnog odbora Programa (UOP) sa donatorom, Ministarstvom za evropske integracije (MEI) i Ministarstvom privrede (MP) na kojem su predstavljeni rezultati Poziva za poslovnu infrastrukturu i Nacrt poziva za pokretanje biznisa. Zbog vremenske efikasnosti, umesto sastanka UOP dogovorena je procedura e-glasanja.

Naredni sastanak Upravnog odbora planiran je za septembar 2023. godine.

2.2.2 Koordinacija

Tokom ovog tromesečja, Program se sastao s predstavnicima Ministarstva poljoprivrede kako bi se obezbedilo da se podrška ženskom i omladinskom preduzetništvu ne preklapa sa IPARD ili nacionalnim merama za poljoprivredu. Pored toga, u aprilu 2023. godine održani su odvojeni sastanci s Ministarstvom privrede, Ministarstvom turizma i omladine i Nacionalnom službom za zapošljavanje u cilju koordinacije podrške ženskom i omladinskom preduzetništvu, obezbeđivanja podrške ovih institucija u pripremi i promociji podrške koju pruža Program i izbegavanja potencijalnih preklapanja s podrškom koju pružaju ove institucije.

U junu 2023. godine, Program je učestvovao na sedmoj po redu [Radionici podataka za ciljeve održivog razvoja \(eng. SDG\)](#), posvećenoj jačanju okvira podataka i pokazatelja za praćenje i izveštavanje o dimenziji urbanog razvoja u Agendi 2030. Ova radionica organizovana je u saradnji s Kancelarijom stalnog koordinatora Ujedinjenih nacija u Republici Srbiji, UN-Habitatom (Program Ujedinjenih nacija za naselja) i Republičkim zavodom za statistiku (RZS). Radionici, koja je organizovana u konferencijskoj sali RZS, prisustvovalo je 16 učesnika iz pet domaćih institucija i četiri učesnika iz četiri međunarodne institucije. Cilj radionice bio je da se daju pokazatelji SDG za Globalni okvir za praćenje gradova. Od ukupno 77 pokazatelja koji su planirani za praćenje u svim državama članicama Ujedinjenih nacija, 46 su pokazatelji SDG, od kojih 83%, odnosno 38 pokazatelja, već prati Republički zavod za statistiku.

2.2.3 Ljudski resursi

Tokom izveštajnog perioda, popunjeno je radno mesto Podrška za upravljanje projektima – viši asistent za sektor izgradnje kapaciteta kao privremena zamena koleginice na trudničkom odsustvu. Takođe, Tim za komunikacije ojačan je na poziciji službenika za izgradnju kapaciteta koji će podržati razvoj programa obuke za mlade novinare i studente novinarstva.

Prateći utvrđene korporativne vremenske okvire, utvrđeni su pojedinačni ciljevi vezani za učinak i planovi učenja za 2023. godinu.

Zaposleni na Programu prisustvovali su seriji dijaloga „Etika na delu“ koja je osmišljena da gaji i neguje kulturu etike, integriteta i odgovornosti kako bi se otvorio dijalog sa zaposlenima u UNOPS-u širom sveta oko posvećenosti UNOPS-a pristupu zasnovanom na vrednostima u svakodnevnom radu. Zaposleni na Programu redovno pohađaju „Učimo orijentacione seminare“ koji se organizuju s ciljem upoznavanja sa širokim spektrom mogućnosti i resursa za učenje u UNOPS-u.

2.2.4 Nabavke i bespovratna sredstva

EU PRO Plus pretežno koristi metodologiju za dodelu bespovratnih sredstava zahvaljujući kojoj korisnici stiču „vlasništvo“ nad projektima dok Program zadržava uloge praćenja i savetovanja. Tokom drugog tromesečja 2023. godine, jedinica za administriranje bespovratne pomoći je izdala 125 Ugovora o dodeli bespovratnih sredstava (eng. GSA) i pružila administrativnu podršku za upravljanje njima. Ukratko, administriranje GSA tokom drugog tromesečja 2023. obuhvatalo je:

- obradu 109 zahteva za plaćanje,
- proveru 104 finansijska izveštaja,
- registraciju i ažuriranje 23 GSA za PDV,
- obradu 18 rebalansa budžeta i/ili vremenskih produženja.

Pored toga, ova jedinica je sprovela administrativno zaključivanje i verifikaciju finansijskih izveštaja 6 projekata GSA (objavljenih 2022. godine) za povećanje konkurentnosti i otpornosti MSP i njihovu sposobnost da se oporave od negativnog uticaja Kovida-19 kroz podršku koju su pružili korisničke OPP.

Prateći potrebe projekta, UNOPS je sproveo 18 različitih postupaka nabavki za kupovinu raznih dobara i usluga. Što se tiče nabavki vezanih za kovid-19, još uvek je u toku održavanje prethodno isporučenih uređaja za dezinfekciju. Do sada je prekontrolisano 988 od 2000 uređaja za dezinfekciju. U odnosu na vrednost postupka, njegov karakteri složenost zahteva, UNOPS je sproveo sledeće postupke prikupljanja ponuda:

- 2 postupka kupovine, odnosno nabavke male vrednosti do 5.000,00 USD za ugradnju i servisiranje dva klima uređaja u kancelariji EPP Novi Pazar i obezbeđivanje dodatnih sredstava za elektronsku propusnicu za autoput (TAG) za službena vozila UNOPS-a.
- 16 postupaka vezanih za zahteve za ponudu za pružanje usluga u vezi sa organizacijom različitih događaja (12 javnih foruma, dve studijske posete, organizacija posete DEU i MEI); projektne table za potrebe vidljivosti.

2.2.5. Finansijske

Glavni finansijski pokazatelji su sledeći¹¹:

- Ukupno izvršenje budžeta Programa EU PRO Plus na dan 30. juna 2023. iznosilo je 17.864.087,76 EUR ili 44,66% budžeta programa.
- Izvršenje u drugom tromesečju 2023. iznosilo je 3.554.565,86 EUR
- Predviđeno izvršenje za naredni izveštajni period je 5.941.674,33 EUR.

¹¹ Iako ove brojke pružaju kvalitetan uvid u potrošnju Programa, konačne brojke navode se samo u finansijskim izveštajima Programa.

3. RIZICI I OTVORENA PITANJA

Tokom ovog tromesečja, Program je proaktivno upravljao rizicima i otvorenim pitanjima. U nastavku je dat kratak prikaz trenutnog skupa otvorenih pitanja i rizika koji utiču na Program:

- **Obilne padavine i poplave koje uzrokuju ozbiljnu štetu na osnovnoj infrastrukturi, kao što su putevi i mostovi, poljoprivredno zemljište, kao i domovi u kojima ljudi žive mogu uzrokovati kašnjenje u sprovođenju aktivnosti Programa u pogođenim područjima.** Naime, obilne padavine koje su počele početkom juna i nastavile se tokom celog meseca nanele su značajne štete u nekoliko programskih LSU, menjajući fokus i prioritete lokalne uprave za realizaciju razvojnih projekata. Iako to do sada nije izazvalo značajna kašnjenja u realizaciji, ako se loši vremenski uslovi nastave, ovaj rizik može postati značajniji.
- **Nedostatak zrelih predloga projekata za planiran pilot-program bespovratnih sredstava za sprovođenje teritorijalnih strategija i dalje predstavlja veliki izazov za Program.** Kako se proces strateškog planiranja nastavlja, lokalne samouprave (LSU) koje su korisnice napreduju u identifikaciji predloga projekata usklađenih sa strategijama, ali i ovi predlozi postaju sve složeniji i teži za konceptualizaciju i realizaciju, posebno kada su u pitanju međuopštinske inicijative proizašle iz strategija integralne teritorijalne investicije (eng. ITI). Program ulaže maksimalne napore u jačanje kapaciteta LSU i Regionalnih razvojnih agencija (RRA) za razvoj ovih predloga, kroz aktivnosti izgradnje kapaciteta uključujući studijske posete, i izradio je Atlas projekata koji treba da posluži kao inspiracija za teritorije korisnice.
- **Zanemarivanje zahteva metodologije za dodelu bespovratnih sredstava Programa može dovesti do otkazivanja aktivnosti.** Naime, tokom ovog tromesečja dve LSU su izvršile nenamenske transakcije s namenskih računa za realizaciju projekata. Ove transakcije se procenjuju i ukoliko se dokaže zloupotreba sredstava, Program će pokrenuti raskid Ugovora o dodeli bespovratnih sredstava, u skladu sa Ugovorom.
- **Niži kapaciteti nekih od korisnika programa mogu uticati na realizaciju projekata.** Iako se velika većina dodeljenih projekata sprovodi u skladu s dogovorenim vremenskim okvirom, neki primaoci bespovratnih sredstava s nižim kapacitetima teško održavaju dogovoreni tempo realizacije. Štaviše, administrativni zahtevi za LSU koje sprovode projekte predstavljaju dodatni izazov jer su zakonski rokovi za rešavanje pitanja vezanih za postupke javnih nabavki predugi za vremenski okvir u kojem Program funkcioniše¹². Da bi se ovaj rizik ublažio, Program kontinuirano podržava primaoce bespovratnih sredstava da sastave kvalitetnu tendersku dokumentaciju pre pokretanja postupka, da procene i ublaže rizike na nivou projekta i da se što više pridržavaju dogovorene dinamike realizacije.
- **Obezbeđivanje sufinansiranja i dalje predstavlja izazov za neke od korisnika Programa.** Postoji nekoliko korisnika Programa kojima je teško da obezbede sufinansiranje za određeni vremenski period, što utiče na dinamiku realizacije projekta. To se uglavnom odnosi na korisničke LSU koji čekaju transfere od centralne vlade za koje se očekivalo da će biti ranije materijalizovani. Program prati stanje budžeta i, po potrebi, može zahtevati promenu obima aktivnosti¹³.

¹² Na primer, postupak nabavke za unapređenje usluge pomoći u kući u Babušnici morao je da bude ponovljen, s obzirom na nedovoljan broj ponuda koje su premašile budžet. Duži žalbeni rokovi propisani Zakonom usporili su ceo postupak i novi tender je konačno objavljen u junu 2023. S obzirom da još nije izabran pružalac usluge i da se početak pružanja usluge odlaže, to će zahtevati produženje projekta.

¹³ Na primer, produženo kašnjenje sufinansiranja koje je obezbedila opština Bela Palanka za projekat socijalne kohezije ugrožava njegovu realizaciju. LSU je do sada obezbedila samo jednu trećinu svog doprinosa i realizovala deo aktivnosti. S obzirom da ugovorna obaveza nije u potpunosti ispunjena, Program nije u mogućnosti da prenese prvu ratu i dalje aktivnosti su obustavljene.

4. KVALITET

Program kontinuirano sprovodi procedure upravljanja kvalitetom definisane Strategijom upravljanja kvalitetom, osiguravajući planiranje, kontrolu i obezbeđenje kvaliteta.

Tokom ovog tromesečja, Program je obavio studijsku posetu Belgiji i Holandiji i, putem evaluacionog upitnika, prikupio povratne informacije učesnika među kojima su predstavnici Ministarstva za evropske integracije, lokalnih samouprava i regionalnih razvojnih agencija. Rezultati su pokazali veoma pozitivnu povratnu informaciju, sa ukupnom prosečnom ocenom od 4,92 od 5. Što se tiče procesa izrade teritorijalnih strategija, dve sprovedene obuke takođe su pokazale pozitivne povratne informacije, 4,47 u slučaju radionice o ciljevima i merama i 4,41 u slučaju obuke o potencijalnim izvorima finansiranja.

Tokom aprila 2023, na radionici Ciljevi i mere organizovanoj kao deo procesa izgradnje kapaciteta za izradu teritorijalnih strategija, Program je pokrenuo merenje kapaciteta onih koji će direktno učestvovati u procesu formulisanja strategija ISTD. Ova ocena će Programu omogućiti da sagleda krajnji rezultat procesa izgradnje kapaciteta i nivo promene znanja i veština korisnika. Ova aktivnost je predviđena Strategijom upravljanja kvalitetom.

Program je tokom ovog tromesečja obavio reviziju tenderske dokumentacije za javne nabavke za četiri novopotpisana projekta lokalne infrastrukture u Svilajncu, Ražnju, Boljevcu i Leskovcu, koji su svi raspisani, i među kojima su tri LSU uspešno završile postupke selekcije.

Da bi se obezbedio kvalitetan rezultat infrastrukturnih radova koji su u toku tokom tromesečja, Program je izvršio 65 poseta gradilištima u LSU koje realizuju lokalne infrastrukturne projekte. Pored toga, tokom tromesečja, pregledana su tri izveštaja o međuciljevima za projekte socijalne kohezije i sprovedene verifikacione posete, potvrđujući njihovu usklađenost sa zahtevima ugovora, a kao preduslov za transfer sredstava. Takođe, Program svakodnevno obavlja pregled dokumentacije za nabavke, postupka odabira korisnika, izveštaja o pružanju usluga, različite tehničke dokumentacije i svakog drugog materijala koji se izrađuje u okviru projekata socijalne kohezije kako bi se obezbedilo kvalitetno izvođenje aktivnosti.

Svu dokumentaciju o nabavkama u okviru bespovratnih sredstava za MMP *ex ante* pregleda osoblje programa, a *ex post* tim za administriranje bespovratnih sredstava UNOPS-a pre transfera prve tranše bespovratnih sredstava. Pregledana je dokumentacija za ukupno 171 nabavku za 371 komad nove opreme i 14 usluga. Članovi programskog tima učestvovali su u otvaranju ponuda za velike nabavke, a verifikacione terenske posete svim korisnicima MMP planirane su kada oprema bude primljena.

5. ODRŽIVOST

Aspekt održivosti nije samo visoko prepoznat u strukturi tematskih oblasti za teritorijalne strategije, kako su definisane u skladu s ciljevima Kohezivne politike EU za period 2021-2027, već je Program uključio i prioritete Strategije pametne specijalizacije u okviru teritorijalnih strategija, kao preporuku koju je EU dala kroz [Novu urbanu agendu za EU](#), što bi trebalo da obezbedi bolju usklađenost sa raspoloživim izvorima finansiranja EU, i uspešnije sprovođenje teritorijalnih strategija.

Svih 18 projekata poslovne infrastrukture, preporučenih za finansiranje, umnogome će doprineti socijalnoj i ekonomskoj održivosti kada budu realizovani, jer imaju veliki uticaj na smanjenje stope nezaposlenosti i siromaštva u ciljnim opštinama i okolnim teritorijama, uz poboljšanje socijalnog i ekonomskog položaja građana. Istovremeno, sva 32 dodeljena ugovora o dodeli bespovratnih sredstava za PLI uz tekuću realizaciju ugrađuju mere s pozitivnim uticajem na životnu sredinu, bilo kroz povećanje energetske efikasnosti objekata u slučaju 23 LSU¹⁴, ili korišćenje obnovljivih izvora energije u slučaju 16 LSU¹⁵,

¹⁴ Merošina, Sjenica, Krupanj, Bajna Bašta, Zaječar, Bosilegrad, Raška, Mionica, Užice, Bela Palanka, Ljubovija, Šabac, Lebane, Niš, Doljevac, Žagubica, Vrnjačka Banja, Golubac, Nova Varoš, Čuprija, Trstenik, Pirot, Osečina

¹⁵ Merošina, Sjenica, Babušnica, Bajna Bašta, Paraćin, Bosilegrad, Mionica, Bela Palanka, Šabac, Lebane, Golubac, Knjaževac, Žagubica, Čičevac, Pirot, Lapovo

ozelenjavanje u slučaju 7 LSU¹⁶, upravljanje otpadnim vodama ili otpadom u slučaju četiri LSU,¹⁷ ili kroz edukativne radionice s ciljem podizanja svesti o značaju zaštite životne sredine u slučaju 14 LSU¹⁸. Meke mere, uz tekuću realizaciju u 32 lokalna infrastrukturna projekta, unaprediće usluge i doneće koristi njihovim korisnicima, kada budu završene, dok će usvajanjem akata biti obezbeđena verifikacija planova za razvoj sporta u Krupnju ili za održivi kulturni razvoj u slučaju Pirota.

Tokom ovog tromesečja, Program je pažljivo pratio pilotiranje novih socijalnih usluga, obezbeđujući da su aspekti koji se tiču institucionalne održivosti postavljeni i u skladu sa zakonskim zahtevima. S tim u vezi, Centar za socijalni rad Niš doneo je rešenje o uspostavljanju službe forenzičkog intervjua s detetom, kao preduslova za pokretanje ove usluge. Pilotiranje službe ličnog pratioca deteta u Bojniku i Lebanu uslovljeno je ranije usvojenom odlukom Skupštine opština o pružanju ove usluge socijalne zaštite. U cilju održivosti ove usluge, vodeća OCD je počela da radi na dobijanju licence i pruža joj se mentorska podrška.

U cilju poboljšanja održivosti bespovratnih sredstava za žene i omladinske startape, planirana je dodatna tehnička podrška za vođenje poslovanja, marketinga i finansija za sve odabrane dobitnike bespovratnih sredstava.

6. MEĐUSEKTORSKE TEME:

Dobro upravljanje, rodna ravnopravnost, socijalna inkluzija, zaštita životna sredine i klimatske promene i digitalizacija

Tokom izveštajnog perioda, Program je obezbedio jednake mogućnosti i zastupljenost žena u aktivnostima izgradnje kapaciteta koje se odnose na izradu teritorijalnih strategija. Obavljena studijska poseta i radionica/obuka pokazuje kontinuitet u adekvatnoj zastupljenosti žena, gde je na studijskoj poseti zastupljenost žena bila 50%, na radionici o ciljevima i merama 57%, na javnim tribinama 55,1%, a na obuci o potencijalnim izvorima finansiranja obuke 66,7 %.

Kad je reč o aspektu dobrog upravljanja, pilotirana metodologija izrade teritorijalnih strategija predviđa snažno učešće, koje se ogleda kroz dva velika participativna događaja, pri čemu je jedan od njih – Javni forum deo procesa javnih konsultacija, u skladu sa zahtevima Zakona o planskom sistemu. Organizovanjem javnih tribina na odabranim teritorijama, nacrti teritorijalnih strategija su verifikovani i dodatno unapređeni od strane šire grupe aktera, čime je obezbeđena legitimnost procesa i izvodljivije sprovođenje strategija.

Aspekti zaštite životne sredine u teritorijalnim strategijama su u fokusu od početka procesa razvoja, jer je cilj „zelena i energetska tranzicija i mobilnost“ jedan od ciljeva definisanih u svih dvanaest strategija, u potpunosti u skladu sa aktuelnim politikama i ciljevima EU.

Predlog Javnog poziva za podršku ženama i mladima početnicima/cama u poslovanju je pripremljen i planiran za objavljivanje u julu 2023. godine. On predviđa snažan doprinos RR i mladima kroz podršku ženskom i omladinskom preduzetništvu kroz nabavku opreme i uvođenje usluga.

Podsticaji za kandidate MMP koji zapošljavaju žene u kriterijumima evaluacije rezultirali su time da je 63% od evidentirana 102 nova radna mesta za žene.

Opština Doljevac je u izveštajnom periodu dobila Energetski sertifikat (pasoš) na osnovu radova na obnovi završenih u januaru 2023. godine, koji pokazuje povećanje energetske razreda za tri nivoa, odnosno prelazak sa klase F na klasu C. Ušteda u troškovima potrošnje energije bila bi očigledna s početkom nove školske 2023/2024. godine, a pratila bi je Komisija formirana Rešenjem direktora područne škole u selu Belotinac u Doljevcu 15. maja 2023. godine. Osim toga, grad Pirot je izradio Program održivog razvoja

¹⁶ Bajna Bašta, Paraćin, Lapovo, Prijepolje, Varvarin, Čičevac, Lapovo

¹⁷ Paraćin, Bajina Bašta, Čuprija i Doljevac

¹⁸ Merošina, Sjenica, Krupanj, Babušnica, Bela Palanka, Ljubovija, Šabac, Vrnjačka Banja, Boljevac, Prijepolje, Čuprija, Varvarin, Čičevac, Osečina

kulturnih manifestacija u kome su istaknute sve godišnje kulturne manifestacije koje grad organizuje i mogućnosti korišćenja rekonstruisanog objekta. Najzad, u Čićevcu i Varvarinu je podignuta svest o zdravim stilovima života i značaju bavljenja sportom kroz organizovanje radionica, okruglih stolova i sportskih takmičenja koja su obuhvatila sve starosne grupe od dece predškolskog uzrasta do studenata. U oba mesta obrađena su i pitanja vezana za značaj zaštite životne sredine i reciklaže.

Svih devet lokalnih infrastrukturnih projekata¹⁹ završenih tokom ovog tromesečja omogućili su pristup osobama sa invaliditetom. Pored toga, sanacija vrtića „Dečija radost“ u Babušnici podrazumevala je i opremanje senzorne sobe za decu sa smetnjama u razvoju, što je novina u radu vrtića i jedina senzorna soba na ovoj teritoriji. U toku je infrastrukturni projekat u Mionici koji ima za cilj unapređenje sportske infrastrukture, stvaranje boljih uslova, promovisanje ravnopravnog tretmana u sportu i uključivanje marginalizovanih grupa u sportske aktivnosti, u okviru mekih mera projekta, dok je prvi ženski fudbalski tim u opštini osvojio prvu nagradu na turniru održanom u junu u Mionici.

U okviru projekata za unapređenje socijalnih usluga obezbeđeni su principi dobrog upravljanja i rodne ravnopravnosti. Pružanje socijalnih usluga ugroženim grupama sprovodi se uz poštovanje principa transparentnosti u izboru korisnika, vladavine prava u uspostavljanju usluga i učešća relevantnih lokalnih aktera u aktivnostima strateškog planiranja i izgradnje kapaciteta. Takođe, svih 13 novoangažovanih pružalaca usluga u izveštajnom periodu su žene.

7. KOMUNIKACIJE I VIDLJIVOST

Organizovane su dve posete na visokom nivou – poseta završetku projekta lokalne infrastrukture u Prijepolju 20. aprila, kome su prisustvovali ministarka za evropske integracije i šef odeljenja za saradnju DEU, i zvanična poseta šefa operacija II Delagaciji EU Lapovu i Smederevu 1. juna 2023. godine, koje su pratila sveobuhvatna dokumenta za brifing i materijali za medije. Dodatno su pripremljeni pet detaljnih pregleda prethodnih i tekućih projekata, potencijalnih promotivnih događaja i pregled statističkih podataka projekata.²⁰

Interesovanje javnosti je održavano kroz dosledno angažovanje tradicionalnih i društvenih medija. Pet saopštenja za javnost se uglavnom odnosilo na napredak lokalnih infrastrukturnih projekata i posete zvaničnika i rezultirali su sa 380 objavljenih medijskih izveštaja, od kojih 125 (32%) u nacionalnim medijima.

Veb-sajt programa je imao 11.790 poseta (7.407 jedinstvenih posetilaca), dok su platforme društvenih medija nastavile da proširuju broj pratilaca na Facebook/Twitter/Instagram stranicama sa 19.196/1.185/3.030 pratilaca. YouTube kanal i veb sajt Programa dopunjeni su sa 19 video klipova o uspešnim projektima.

Program je doprineo i realizaciji nekoliko promotivnih kampanja i događaja u organizaciji Delegacije EU. Tokom [EU nedelje mogućnosti](#), prikazan je rad EU PRO Plus na [namenskom štandu](#) a menadžerka programa je učestvovala na panelima posvećenim privredi i poslovanju održanim u Beogradu i lokalnom ekonomskom razvoju, energetici, zelenoj tranziciji i prekograničnoj saradnji održanim u Nišu. Osim toga, [uspešna priča o ženskom preduzeću](#) iz prethodnog programa bila je deo promotivne kampanje za ovaj događaj, dok je čak deset uspešnih priča o projektima EU PRO i EU PRO Plus predstavljeno na portalu [EU mogućnosti](#).

U okviru kampanje DEU „Priče iz Srbije“ emitovane na Radio televiziji Srbije, promovisano je ukupno sedam projekata EU PRO programa. Uz to, u kampanju DEU [Stalo nam je – bolji smo zajedno!](#), tokom koje

¹⁹ Boljevac, Raška, Piroat, Ljubovija, Zaječar, Krupanj, Osečina, Knjaževac i Bajina Bašta

²⁰Po MEI, zatražiti pregled projekata realizovanih u Užicu, kao i spisak potencijalnih promotivnih događaja, koji se dostavlja i DEU, dok su kompletan [pregled i statistika o infrastrukturnim projektima realizovanim u periodu 2010-2023](#), preko UNOPS-ovih lokalnih razvojnih programa i sveobuhvatni pregled [projekata SUFP realizovanih tokom Evropskog PROGRESA](#) pripremljeni za interne i eksterne zainteresovane strane. Na zahtev DEU, izrađeno je šest planova poseta šefa za saradnju DEU. www.euproplus.org.rs

su ambasadori zemalja članica EU promovisali projekte koje finansira EU, bila su uključena dva projekta iz EU PROa i EU PRO Plus-a. EU PRO Plus projekat OPP Moravski market u Čačku promovisao je [Italijanski ambasador Luca Gori](#), dok je EU PRO projekat prdeuzeće Loom of Fruit u Smederevskoj Palanci promovisala [danska ambasadorica Suzan Šajn](#).

Program je dao doprinos zajedničkoj kampanji na društvenim medijima Tima UN za obeležavanje Međunarodnog dana žena i nedeljnim biltenima.

[Godišnje istraživanje o stavovima o evropskim integracijama za 2023.](#) je analizirano i upoređeno s rezultatima iz prethodne četiri godine, pokazujući jasan pozitivan trend u nivou svesti i odnosa prema EU integracijama. Porast popularnosti i pozitivno raspoloženje prema temama obuhvaćenim Programom ukazuju na to da su naponi Programa na komunikaciji i vidljivosti doprineli ovoj pozitivnoj promeni mišljenja u ovoj oblasti.²¹

Na kraju, sprovedena je planirana [procena potreba](#) koja bi pomogla u izradi predstojeće aktivnosti usmerene na mlade i medije.

8. STEČENE POUKE

Tokom ovog tromesečja, Program je konstatovao nekoliko stečenih pouka, od kojih su sledeće najvažnije:

Administriranje Ugovora o dodeli bespovratnih sredstava u početnoj fazi realizacije može potrajati znatno duže nego što je predviđeno, posebno za korisnike koji nemaju iskustva sa aktivnostima koje se sprovode u okviru modaliteta bespovratnih sredstva. Ovo je posebno važno jer kašnjenja na samom početku realizacije u nekim slučajevima ne mogu da se reše tokom realizacije projekta. Stoga, gde god je to izvodljivo, dobitnike bespovratnih sredstava treba savetovati da planiraju duži period administriranja u fazi pokretanja projekta.

Pošto je prestao da se primenjuje jedan od ključnih mehanizama za smanjenje rizika – zahtev dvostrukih potpisa za račun projekta, Program mora da pojača druge opcije za kontrolu bespovratnih sredstava. Da bi se to postiglo, Program treba da uvede, kad god je to moguće, dodatne uslove za prenos tranši, kao što su isplata sufinansiranja i završetak tenderskog postupka pre prenosa prve tranše. Isto tako, delotvornim se pokazalo i pedantno i često praćenje budžeta projekta.

Organizovanje čestih onlajn sastanaka i dostavljanje video snimka orijentacionih sastanaka za realizaciju bespovratnih sredstava s primaocima bespovratnih sredstava može poboljšati efikasnost realizacije bespovratnih sredstava i smanjiti greške u administriranju dokumentacije o bespovratnim sredstvima od strane korisnika bespovratnih sredstava.

9. SLEDEĆI IZVEŠTAJNI PERIOD²²

U nastavku teksta su kjučni međuciljevi za naredni period:

Rezultat 1. Poboljšano planiranje razvoja u ciljnim opštinama i uvođenje koncepta ITI

- Aktivnost 1.1 Završetak Uporedne analize država članica EU u vezi s korišćenjem fondova EU po dobijanju komentara MEI bespovratnih sredstava
- Aktivnost 1.1 Priprema izveštaja sa pregledom studija slučaja država članica EU u vezi s kapacitetima potrebnim za upravljanje teritorijalnim mehanizmima bespovratnih sredstava
- Sprovođenje Modula I obuke o instrumentima teritorijalnog razvoja za

²¹ [Kompletna istraživanja i detaljne statističke analize za godišnja istraživanja o evropskim integracijama](#)

²² Plan rada EU PRO Plus za period od 1. aprila do 30. juna 2023. dostupan je u Aneksu V, Prilog 5.1.

- Aktivnost 1.1 Sprovođenje procesa angažovanja domaćih pravnih stručnjaka za analizu srpskog pravnog okvira za ISTD
- Aktivnost 1.1 Potvrda potreba u vezi sa izradom IT alata sa MEI i DEU i pokretanje njihove izrade
- Aktivnost 1.1 Sprovođenje prve studijske posete
- Aktivnost 1.2 Sprovođenje radionica o ciljevima i merama, javnih tribina i radionice o izvorima finansiranja u okviru procesa izrade teritorijalnih strategija
- Aktivnost 1.3. Priprema i odobrenje za kriterijume Javnog poziva za dostavljanje predloga pilot projekata predviđenih teritorijalnim strategijama

Rezultat 2. Unapređeni ekonomski rast u ciljnim opštinama

- Aktivnost 2.1 Odobrenje od strane UOP i dodela bespovratna sredstva preporučenim kandidatima na poziv EIP.
- Aktivnost 2.1 Otvaranje namenskih računa, transfer prvih isplata i podrška pokretanju i praćenje aktivnosti javnih nabavki.
- Aktivnost 2.2 Završetak 90% nabavki za grantove MSP i 70% aktivnosti društveno odgovornog poslovanja i 90% planiranih novih zapošljavanja.
- Aktivnost 2.2 Finalizacija jednog preostalog ugovora o dodeli bespovratnih sredstava za OPP.
- Aktivnost 2.2 Objavljivanje Javnog poziva za dostavljanje predloga projekata za podršku ženama i mladima početnicima u poslovanju kroz nabavku opreme i uvođenje usluga i promocija Poziva.

Rezultat 3. Poboljšana socijalna infrastruktura i socijalna kohezija u ciljnim opštinama

- Aktivnost 3.1 Nastavak praćenja realizacije 37 paketa bespovratne pomoći za lokalnu infrastrukturu: praćenje da li su svi postupci nabavke za radove raspisani i zaključeni u skladu s novopotpisanim GSA. Pratiti sprovođenje infrastrukturnih radova u preostalih 16 LSU i sprovođenje mekih mera u 30 GSU. Pokretanje zatvaranja projekata u najmanje 5 GSA.
- Aktivnost 3.2 Redovno praćenje realizacije 20 projekata socijalnih usluga i vršenje plaćanja isplata po ostvarivanju međuciljeva iz ugovora
- Aktivnost 3.3 Aktivnost je završena

Aktivnosti Programa u oblasti komunikacija

- Posete na visokom nivou organizovane za Delegaciju EU
- Izrada i objavljivanje tenders za dostavljanje predloga za Obuke za medije i mlade
- Promocija Javnog poziva za žensko i omladinsko preduzetništvo
- Izrada opštih i tematskih dokumenata i pregleda podataka

MLO – napredak u odnosu na pokazatelje

Legenda

	Aktivnost sprovedena, a rezultati ostvareni u skladu sa postavljenim ciljevima
	Aktivnost napreduje u skladu sa planom
	Aktivnost se odvija uz kašnjenje koje je pod kontrolom
	Aktivnost je kritična

Objektivno proverljivi pokazatelji	Objektivno proverljivi pokazatelji – konkretan cilj	Napredak ostvaren tokom izveštajnog perioda
Opšti cilj: Doprineti društveno-ekonomskom razvoju, prosperitetu i socijalnoj koheziji društva u Srbiji	Pozicija na rang listi Svetske banke o uslovima poslovanja 74	Nije dostupno. Svetska banka je prestala da objavljuje Izveštaj o uslovima poslovanja.
	Pozicija na listi Indeksa globalne konkurentnosti 69	Svetski ekonomski forum je prekinuo objavljivanje uporednog rangiranja zemalja prema Indeksu globalne konkurentnosti za vreme turbulentnog perioda izazvanog pandemijom kovida 19.
SO1. Smanjiti društveno-ekonomske razlike u dva regiona u Srbiji	BDP u Regionu Šumadije i Zapadne Srbije i broj nezaposlenih - 20 % / 101.760	Udeo Regiona Šumadije i Zapadne Srbije u nacionalnom BDP-u opao je za 0,7% na 18,7% u 2021. godini. Region Zapadne Srbije zabeležio je porast nezaposlenosti za 7,2% ili ukupno 7.600 lica.
	BDP u Regionu Južne i Istočne Srbije i broj nezaposlenih - 14,2% / 83.712	Udeo Regionalne Južne i Istočne Srbije u nacionalnom BDP-u povećan je za 1,7% na 15,3% u 2021. godini. U istom periodu, Region Južne i Istočne Srbije uspeo je da smanji broj nezaposlenih za 3.100 ili za 3,6%.
REZULTAT 1 Poboljšano planiranje razvoja u ciljnim opštinama i uvođenje koncepta ITI		
Rezultat 1. Poboljšano planiranje razvoja u ciljnim opštinama i uvođenje koncepta integrisanog i održivog teritorijalnog razvoja (ISTD)	OC 1.1 Broj usvojenih strategija integralnih teritorijalnih investicija (ITI) i održivog urbanog razvoja (SUD) i broj LSU obuhvaćenih ovim strategijama (odgovara IPA PF 2.11) – Najmanje 15 strategija kojima će biti obuhvaćeno najmanje 35 LSU	Sproveden Javni poziv za podnošenje prijave za izradu teritorijalnih strategija. Program je odobrio sredstva za 12 teritorija koje obuhvataju 31 LSU
	OC 1.2 Otpočelo sprovođenje najmanje 80 odsto usvojenih strategija SUD i ITI sa najmanje tri različita izvora finansiranja - najmanje 12 (sredina 2024.)	Ova aktivnost je planirana za 2024. godinu.
Rezultat 2 Unapređeni ekonomski rast u ciljnim opštinama	OC 2.1 Broj otvorenih ili radnih mesta čije otvaranje je omogućeno - najmanje 300 (2023).	Procena modaliteta realizacije za podršku uslugama vezanim za poslovanje izvršena i dostavljena

	godina)	MEI. Dobitnici bespovratnih sredstava podržanih MMP otvorili su 102 nova radna mesta, od čega 64 nova radna mesta zauzimaju žene.
	OC 2.2 Broj početnika u poslovanju i MMP koja su imala koristi - 500 (2023. godina)	Petnaest od šesnaest projekata OPP je završeno, a preostalih sedam je u toku. Do sada je podržano 498 MMP. Realizacija bespovratnih sredstava za 114 MMP je u toku.
	OC 2.3 Broj i finansijska vrednost započetih ulaganja u industriju i omogućenih usluga – najmanje šest investicija vrednih najmanje 25 miliona EUR (sredina 2024. godine)	18 prijava preporučenih za dodelu u drugom kvartalu, omogućilo bi 450 miliona budućih investicija
Rezultat 3: Poboljšana socijalna infrastruktura i socijalna kohezija u ciljnim opštinama	OC 3.1 Broj ljudi koji imaju koristi od unapređenih javnih objekata/usluga – najmanje 35.000 (2023. godina)	Više od 97.000 lica ima koristi od unapređenja uslova vezanih za kulturnu, obrazovnu, sportsku i zdravstvenu infrastrukturu u 16 realizovanih projekata, među kojima 9 u drugom kvartalu.
	OC 3.2 Broj uvedenih ili unapređenih socijalnih usluga koje pružaju OCD i/ili LSU - najmanje 15	Do sada je pokrenuto i/ili unapređeno ukupno 17 socijalnih usluga u 16 LSU, što je omogućilo bolji pristup uslugama obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite za ugrožene građane.
	OC 3.3 Broj ljudi koji imaju koristi od unapređenih zdravstvenih usluga u vezi s prevencijom i oporavkom od Kovida-19 - najmanje 300.000 (2022. godina)	Aktivnost je uspešno završena. Podršku su dobila 23 zdravstvena centra u cilju unapređenja usluga u vezi sa prevencijom i oporavkom od kovid 19, čime je omogućeno pružanje preko 2.645.000 zdravstvenih usluga vezanih za kovid 19. Isporučeno je 5000 uređaja za dezinfekciju, 60.000 L tečnosti za dezinfekciju i 41 kontejner za trijažu pacijenata.
Aktivnost 1.1 Jačanje nacionalnih kapaciteta za uvođenje integralnog teritorijalnog razvoja	Broj lica na republičkom nivou koja su prošla obuku - 40 (sredina 2023. godine)	Obučeno 29 lica na nacionalnom nivou
	Utvrđeni predlozi za regulatore i uveden procesni okvir koji će omogućiti pripremu modela EU za teritorijalno planiranje (kraj 2024. godine)	Pripremljena je Usporedna analiza država članica EU. Započeta je izrada izveštaja sa pregledom studija slučaja država članica EU, koji se odnosi na kapacitete potrebne za upravljanje teritorijalnim mehanizmima. Pripremljeni su sadržaji i struktura Studije o nacionalnom modelu za ISTD.

	Uvedeni pristupi praćenju, izveštavanju i evaluaciji u vezi samodelom ISTD-a (2022. godina)	Sačinjen širi spisak pokazatelja za praćenje i sprovođenje teritorijalnih strategija koje preporučuje Evropska komisija i onih utvrđenih Strategijom urbanog razvoja.
	Broj kreiranih ili unapređenih alata – najmanje jedan (2022. godina)	Sačinjen je revidirani koncept potencijalnog IT alata i OPZ za ISTD platformu za umrežavanje.
Aktivnost 1.2 Unapređenje kapaciteta opština i regionalnih razvojnih agencija za uvođenje koncepta integralnog teritorijalnog planiranja	Broj LSU i RRA koje će imati koristi od intervencija – najmanje 80 odsto (sredina 2023. godine)	85,9 odsto LSU i RRA koje su imale koristi od procesa izgradnje kapaciteta (85 LSU i 11 RRA je učestvovalo u aktivnostima obuke u okviru Modula I i u delu Modula II Programa za izgradnju kapaciteta)
	Broj stanovnika obuhvaćen strategijama SUD i ITI – najmanje dva miliona (kraj 2022. godine)	Odobrene prijave pristigle na Javni poziv za izradu teritorijalnih strategija obuhvataju populaciju od oko 1,6 miliona.
Aktivnost 1.3 Sprovođenje aktivnosti koje doprinose društveno-ekonomskom rastu, predviđenih strategijama integralnog teritorijalnog planiranja	Broj integralnih projekata proisteklih iz strategija ISTD-a čije je sprovođenje podržano – najmanje 15 (sredina 2024. godine)	Ova aktivnost je planirana za kraj 2023. godine.
REZULTAT 2 Unapređeni ekonomski rast u ciljnim opštinama		
Aktivnost 2.1 Razvoj poslovne infrastrukture i usluga vezanih za poslovanje na lokalnom nivou	Broj podržanih projekata poslovne infrastrukture - 16 (2024)	Rezultati Poziva za projekte poslovne infrastrukture sa 18 projekata preporučenih za finansiranje i dodatnih šest na rezervnoj listi dostavljenih UOP na elektronsko glasanje
	Broj LSU podržanih da unaprede najmanje jednu uslugu vezanu za poslovanje - 10 (2024. godina)	Ova aktivnost je planirana za naredni izveštajni period.
Aktivnost 2.2 Povećanje konkurentnosti i održivosti preduzeća koje doprinosi ekonomskoj stabilnosti lokalnih zajednica	Broj podržanih početnika u poslovanju, preduzetnika i preduzeća - 100 (2022. godina)	U toku je podrška za 114 MMP za nabavku nove opreme i uvođenje usluga. Ukupno 93 MMP korisnika bespovratne pomoći završila su postupke nabavki, od kojih je 28 dobilo opremu.
	Broj podržanih mladih i žena preduzetnica - najmanje 50 (2022)	Pripremljen poziv za dostavljanje predloga i dostavljen članovima Upravnog odbora programa na odobrenje.
	Broj ljudi koji su imali koristi od obuke za razvoj veština - 200 (2022. godina)	Aktivnost još nije započeta.

	Broj podržanih OPP projekata - 10 (2022)	Završeno je petnaest od šesnaest projekata OPP. U toku je realizacija jednog preostalog projekta.
REZULTAT 3		
Poboljšana socijalna infrastruktura i socijalna kohezija u ciljnim opštinama		
Aktivnost 3.1 Razvoj i unapređenje infrastrukture koja doprinosi poboljšanom kvalitetu života	Broj realizovanih projekata socijalne infrastrukture - najmanje 30 (2022. godine)	Od 37 projekata lokalne infrastrukture koji se sprovode, na 16 su završeni građevinski radovi (9 u drugom kvartalu), na 17 LSU su aktivna gradilišta, za 3 su završenim tenderi, a na jednom je došlo do odlaganja javne nabavke za radove. GSA sa Ljubovijom i Raškom je izmenjen i dopunjen kako bi obuhvatio dodatne radove.
Aktivnost 3.2 Podrška javnim institucijama, uključujući institucije socijalne zaštite, da unaprede socijalne usluge i pripremljenost za vanredne situacije	Broj podržanih projekata OCD u vezi sa socijalnim uslugama - 20 (2023. godina)	Dvadeset projekata za jačanje socijalnih usluga napreduje. Pored ranije započetih i unapređenih usluga, u deset LSU je započeto i/ili unapređeno jedanaest novih socijalnih usluga.
Aktivnost 3.3 Podrška aktivnostima vezanim za sprečavanje i suzbijanje pandemije kovida 19	Broj zdravstvenih centara kojima je pružena podrška da unaprede usluge vezane za sprečavanje i oporavak od oboljenja kovid 19 - najmanje 20 (2022. godina)	Ova aktivnost je uspešno završena. Podržana su 23 zdravstvena centra da unaprede usluge vezane za sprečavanje i oporavak od oboljenja kovid 19.

ANEKSI

Aneks I Poboljšano planiranje razvoja

Aneks I_Prilog 1_Izveštaj sa studijske posete BE & NL
Aneks I_Prilog 2_Atlas teritorijalnih inovacija
Aneks I_Prilog 3_Pregled studijske posete Grčkoj
Aneks I_Prilog 4_Koncept studijske posete Italiji
Aneks I_Prilog 5_Izveštaj o obuci o ciljevima i merama
Aneks I_Prilog 6_Izveštaj o obuci o izvorima finansiranja

Aneks II Unapređen ekonomski rast

N/P

Aneks III Unapređena socijalna infrastruktura i socijalna kohezija

Aneks III_Prilog 1_Status PLI

Aneks IV Komunikacije

Aneks IV_Prilog 1 Pregled komunikacijskih aktivnosti Programa EU PRO Plus

Aneks V Upravljanje programom

Aneks V_Prilog 1 Plan rada EU PRO Plus za treće tromesečje 2023. godine